C/2025/3194

2.7.2025 г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет

Препоръките на ЕИСК относно предложенията за реформи и инвестиции, формулирани в рамките на цикъла на европейския семестър за периода 2024—2025 г.

(становище по собствена инициатива)

(C/2025/3194)

Докладчици: **Konstantinos DIAMANTOUROS**
Javier DOZ ORRIT
Luca JAHIER

Съветник	Olivier Cédric VAUZELLE (на докладчика)
Решение на Пленарната асамблея	11.7.2024 г.
Правно основание	член 52, параграф 2 от Правилника за дейността
Приемане от секцията	15.4.2025 г.
Приемане на пленарна сесия	30.4.2025 г.
Пленарна сесия №	596
Резултат от гласуването („за“/ „против“/„въздържал се“)	152/0/2

1. Заключения и препоръки

ЕС трябва да се справя едновременно с огромни геополитически предизвикателства в областта на външната политика, политиката за сигурност и отбранителната политика, като агресията на Русия срещу Украйна, изявленията и действията на новата администрация на САЩ по отношение на търговията, НАТО, териториалните амбиции и други области, както и продължаващите конфликти в Близкия изток. Същевременно ЕС трябва да подобри значително производителността и конкурентоспособността на своята икономика, като същевременно постигне целите на Зеления пакт и засили социалното сближаване чрез Европейския стълб на социалните права. Справянето с тези предизвикателства изисква силна политическа и гражданска подкрепа, активно участие на организираното гражданско общество, добро управление, по-голямо единство и интеграция и последователна защита на демократичните ценности и правата на човека както на нашата територия, така и извън нея. ЕИСК счита, че за да се постигнат ясно определени цели във всички тези области, трябва да се мобилизират възможно най-много финансови средства — публични и частни, национални и европейски. Това включва приоритет на европейските обществени блага и укрепване на всички налични бюджетни и финансови инструменти или създаване на нови, когато е необходимо.

1.1. *Мерки за реформи и инвестиции в държавите членки, и по-специално мерки, които се основават на специфичните за всяка държава препоръки (СДП) за 2024 г.*

ЕИСК:

1.1.1. признава, че значението на СДП за справяне с националните предизвикателства в държавите членки е различно в отделните държави, и призовава Европейската комисия да формулира по-адаптирани препоръки относно надеждните фискални политики за финансова стабилност, дългосрочния устойчив растеж и конкурентоспособността, публичните разходи за ключови обществени услуги, услуги от общ интерес и социални политики, както и относно цифровия и екологичния преход. ЕИСК също така призовава правителствата да осъществяват по-ефективно предложените инвестиции и реформи;

1.1.2. призовава Комисията и държавите членки да увеличат системната комуникация и повишаването на осведомеността относно целите за устойчиво развитие (ЦУР) в СДП, когато предложенията за инвестиции и реформи се превръщат в конкретни действия и мерки;

1.1.3. отново призовава за процес на структурирана консултация на европейско равнище с формализирани процедури на консултация, които да бъдат по-хармонизирани и прозрачни;

1.1.4. подчертава, че Комисията следва да продължи своя структурен диалог с националните социални партньори и организациите на гражданското общество (ОГО). Комисията следва да изиска от държавите членки да предоставят обобщение на консултациите със заинтересованите страни;

1.1.5. призовава реформираният принцип на партньорство да бъде включен в европейския семестър ([1]).

1.2. ***Средносрочни фискално-структурни планове и нова рамка за икономическо управление на ЕС***

1.2.1. Поради това ЕИСК призовава Комисията да разработи в регламент на ЕС ясни и хармонизирани насоки за държавите членки за това как заинтересованите страни да бъдат включени задължително, системно, структурно и съдържателно. Тези насоки биха дали възможност впоследствие да се регламентира на национално равнище официален процес на консултации. Комисията следва да приеме качеството на участието на заинтересованите страни като критерий за одобряване на националния план.

1.2.2. Методът на Европейската комисия за оценяване на средносрочните фискално-структурни планове на държавите членки следва да бъде подложен на допълнителна оценка, по-специално от гледна точка на съответствието с необходимите нови инвестиции и реформи, когато държавите членки искат удължаване на периода на корекция от четири на седем години.

1.3. ***Осъществяване на реформите и инвестициите, предвидени в националните планове за възстановяване и устойчивост (ПВУ)***

ЕИСК:

1.3.1. счита, че Механизмът за възстановяване и устойчивост (МВУ) понастоящем играе ключова роля за подпомагане на инвестициите и реформите. Въпреки това няколко въпроса, свързани с прилагането на механизма, все още трябва да бъдат решени преди да приключи прилагането на инструмента;

1.3.2. призовава да се подобрят координацията, планирането и разпределянето на ресурсите с цел преодоляване на забавянията и оптимизиране на процесите. Комитетът също така призовава държавите членки да предоставят достъп до обучение на административния персонал и изграждане на капацитет с цел подобряване на управлението на проекти и на административните процеси. Освен това ЕИСК ([2]) подчерта необходимостта от по-добра, своевременна и последователна информация относно напредъка на националните ПВУ;

([1]) Подкрепа от Европейския социален фонд за социалните партньори през периода 2007—2013 г., Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 159), проучвателно становище на ЕИСК „Укрепване на ориентираността към резултати на политиката на сближаване след 2027 г. — предизвикателства, рискове и шансове“ (ОВ C, C/2025/2018, 30.4.2025 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2018/oj) и доклад за оценка Междинна оценка на Механизма за възстановяване и устойчивост относно кодекса на поведение относно Кодекса за поведение и дискусиите със заинтересованите страни на конференцията на Съвета на европейските общини и региони (CEOP) и публикуването на неговия документ Решение на високо равнище — местни последствия: как функционира Европейският семестър на 2 декември 2024 г.

([2]) Доклад на ЕИСК за оценка относно *Междинна оценка на прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост*.

1.3.3. настоява, че е необходима прозрачност по отношение на крайните получатели на средствата, и вече е призовал Комисията и националните правителства да опростят процедурите, да намалят бюрокрацията и да предоставят подкрепа, за да гарантират ефективното и навременно изпълнение на плановете ([3]).

1.3.4. призовава следващият годишен доклад относно МВУ да включва тематичен анализ на участието на социалните партньори, ОГО, националните парламенти и местните и регионалните власти ([4]);

1.3.5. призовава крайният срок за изразходване на средствата от МВУ да бъде удължен поне до следващата многогодишна финансова рамка (МФР) през 2028 г., ако стане ясно, че неудължаването му би довело до загуба на средства ([5]);

1.3.6. подчертава необходимостта от изясняване на определението на ключовите етапи и на целите и от гарантиране на надеждността на информацията, предоставена от държавите членки ([6]). Комитетът подчертава необходимостта от по-голямо съсредоточаване върху разработването на трансгранични проекти.

1.4. ***Инвестициите трябва да отговорят на настоящите и бъдещите предизвикателства***

1.4.1. ЕИСК счита, че увеличаването на финансовия капацитет на ЕС, както е предложено в доклада на Марио Драги, би изисквало много повече от съществуващото фискално пространство във всяка държава членка и от обема и структурата на настоящата МФР. ЕИСК отново подчертава необходимостта от създаването на Стратегически инвестиционен фонд ([7]), еквивалентен по размер на МФР, като се дава приоритет на финансирането на европейски общи блага и национални инвестиции в съответствие с ключовите приоритети на европейската политика. Новосъздадената инициатива InvestAI и обявеният бъдещ Фонд за конкурентоспособност, като част от по-силна и по-последователна многогодишна финансова рамка (МФР), представляват напредък в тази област. Същевременно ЕИСК подчертава необходимостта от бързо увеличаване на масовата мобилизация на частни спестявания посредством съюза на капиталовите пазари (наскоро преименуван на „съюз за спестяванията и инвестициите“) и от увеличаване на финансовия капацитет на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ).

1.5. ***Преразгледан и по-силен европейски семестър***

1.5.1. Европейският семестър се превърна в солиден и добре утвърден инструмент за икономическото управление на ЕС и координацията с държавите членки и е в процес на по-нататъшно доразвиване. Влизането в сила на преразгледаната рамка за икономическо управление на ЕС, вече обявените връзки между инструмента за координация на конкурентоспособността и европейския семестър, първоначалното предложение за възможни връзки със семестъра относно бъдещите разходи в следващата МФР и поне част от бъдещия Кохезионен фонд — всички те са допълнителни признаци за напредък в тази област. Подобно на отмяната на Годишната стратегия за устойчив растеж за 2025 г. (ГСУР) през декември 2024 г., всички те подчертават необходимостта от цялостно надграждане на този процес.

1.5.2. ЕИСК призовава Комисията спешно да преразгледа структурата и времевия график на семестъра с цел да се осигурят бъдещи взаимовръзки с инструмента за координация на конкурентоспособността в интерес на прозрачността и да се даде възможност на всички съответни участници (институции на ЕС, национални правителства, парламенти, местни органи, социални партньори и ОГО) да бъдат готови да изпълняват пълноценно съответните си роли в процеса на европейския семестър.

([3]) Сметна палата — Освобождаване от отговорност на Комисията за 2023 г.: изслушване на комисарите Valdis Dombrovskis и Paolo Gentiloni относно Механизма за възстановяване и устойчивост (Комисия по бюджетен контрол — Европейски парламент — 12 ноември 2024 г.)[1] Европейски парламент — The 100 largest recipients of Recovery and Resilience Facility („100-те най-големи получатели на средства по Механизма за възстановяване и укрепване“).

([4]) В съответствие със становището на Европейския комитет на регионите ECON-VII/037 относно *Междинен преглед на европейския план за възстановяване след COVID-19 (Механизъм за възстановяване и устойчивост)* (прието през октомври 2024 г.) (ОВ C, C/2024/7057, 4.12.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7057/oj).

([5]) В съответствие със становището на Европейския комитет на регионите ECON-VII/037 относно *Междинен преглед на европейския план за възстановяване след COVID-19 (Механизъм за възстановяване и устойчивост)* (прието през октомври 2024 г.) (ОВ C, C/2024/7057, 4.12.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7057/oj).

([6]) Сметна палата — Освобождаване от отговорност на Комисията за 2023 г.: изслушване на комисарите Valdis Dombrovskis и Paolo Gentiloni относно Механизма за възстановяване и устойчивост (Комисия по бюджетен контрол — Европейски парламент — 12 ноември 2024 г.)[1] Европейски парламент — The 100 largest recipients of Recovery and Resilience Facility („100-те най-големи получатели на средства по Механизма за възстановяване и устойчивост)“.

([7]) Становище на Европейския икономически и социален комитет — Инвестиционен фонд на ЕС за икономическа издръжливост и устойчива конкурентоспособност (становище по собствена инициатива) (ОВ C, C/2024/6862, 28.11.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6862/oj).

1.5.3. ЕИСК предлага в рамките на европейския семестър Европейската комисия да прилага показатели, присъщи на подход, основан на икономиката на благосъстоянието, за да оцени състоянието на всяка държава членка с цел получаване на по-цялостна картина.

2. **Въведение**

2.1.1. Настоящото становище по собствена инициатива е част от пакет, заедно с информационен доклад, и е резултат от работата на групата „Европейски семестър“ на ЕИСК: консултации с национални икономически и социални съвети, социални партньори и ОГО от държавите — членки на ЕС, по ключови теми от областта на европейския семестър. Настоящото становище допълва информационния доклад, в който са събрани гледните точки на социалните партньори и ОГО в държавите членки относно националните предложения за реформи и инвестиции и тяхното изпълнение (цикъл на европейския семестър за периода 2024—2025 г.), като включва заключенията, препоръките и предложенията на ЕИСК относно политиките въз основа на резултатите от посочената в доклада консултация със заинтересованите страни.

2.1.2. Благодарение на това действие ЕИСК продължава работата си за насърчаване на европейски семестър и рамка за икономическо управление с по-широко участие, с по-голяма ангажираност на национално равнище и по-непосредствено участие на организираното гражданско общество (ОГО). Широкото участие подкрепя вземането на решения, основано на доказателства, и демократичната легитимност и разширява обществената подкрепа за политики, които водят до трансформация, и за системна промяна.

3. **Контекст на предварителното проектостановище**

3.1.1. Настоящото становище по собствена инициатива е съсредоточено на първо място върху мерките за реформи и инвестиции на държавите членки, и по-специално върху мерките, които се основават на СДП за 2024 г. и тяхното изпълнение. Като част от пролетния пакет на европейския семестър за 2024 г., през юни Комисията предложи проекти на СДП за 2024 г., които Съветът прие с малки промени през юли 2024 г. Тези СДП включват: i) препоръка относно фискалната политика (СДП 1); ii) препоръка относно изпълнението на МВУ и на програмите на политиката на сближаване ([8]) (СДП 2); iii) препоръки СДП 3 и СДП 4, които обхващат допълнителни неизпълнени приоритети на политиките или специфични особености на държавите членки. Около две трети от препоръките, издадени по СДП 3 и СДП 4, обхващат политики за укрепване на пазарите на труда чрез образование и инвестиции в умения, насърчаване на екологичния преход и на други политики, свързани с енергетиката, и справяне с нерешени проблеми с конкурентоспособността. На второ място настоящото становище по собствена инициатива е съсредоточено върху средносрочните фискално-структурни планове, които са в центъра на новата рамка за икономическо управление ([9]). В тези планове държавите членки определят своите фискални цели, приоритетни реформи и инвестиции ([10]), както и мерки за справяне с евентуални макроикономически дисбаланси по време на период на фискална корекция.

3.1.2. Във връзка с това ЕИСК призовава за постоянни и структурирани процедури за консултации със социалните партньори и ОГО при разработването на националните планове ([11]). Освен това в член 11 от Регламента относно новата рамка за икономическо управление ([12]) държавите членки се насърчават да се консултират със социалните партньори, регионалните власти, ОГО и други заинтересовани страни на национално равнище, когато изготвят плановете, в съответствие с националните правни рамки. За цикъла на европейския семестър за 2025 г., като се има предвид кратката времева рамка за изготвянето на първия набор от национални средносрочни фискално-структурни планове, държавите членки можеха, но не бяха длъжни да проведат такива консултации. Те ще трябва да се консултират с националните заинтересовани страни за разработването на всички бъдещи планове, въпреки че не са установени критерии за качеството за консултациите. Трето и последно, в настоящото становище по собствена инициатива се разглежда внимателно напредъкът, постигнат в изпълнението на реформите и инвестициите, предвидени в националните ПВУ ([13]).

([8]) Inforegio — Нова политика на сближаване.

([9]) Съобщение на Европейската комисия — *Европейски семестър за 2025 г.: привеждане в действие на новата рамка за икономическо управление* (26 ноември 2024 г.).

([10]) Реформи и инвестиции, отговарящи както на основните предизвикателства, установени в контекста на европейския семестър, така и на общите приоритети на ЕС.

([11]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно ефективната координация на икономическите политики и многостранния бюджетен надзор“ и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета“ (COM(2023) 240 final — 2023/0138 (COD), „Предложение за регламент на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 1467/97 за определяне и изясняване на прилагането на процедурата при прекомерен дефицит“ (COM(2023) 241 final — 2023/0137 (CNS) и „Предложение за директива на Съвета за изменение на Директива 2011/85/ЕС относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки“ (COM(2023) 242 final — 2023/0136 (NLE) (ОВ C, C/2023/880, 8.12.2023 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/880/oj).

([12]) Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 година за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета (ОВ L, 2024/1263, 30.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([13]) Механизъм за възстановяване и устойчивост — Европейска комисия.

4. **Общи бележки**

4.1. ***Мерки за реформи и инвестиции в държавите членки, и по-специално мерки, които се основават на специфичните за всяка държава препоръки (СДП) за 2024 г., и прилагането на тези мерки***

4.1.1. Значението на СДП в държавите членки за справяне с националните предизвикателства е различно в отделните държави и ЕИСК призовава Комисията да обърне специално внимание на формулирането на по-адаптирани препоръки относно надеждните фискални бюджетни политики за финансова стабилност и дългосрочен растеж, публичните разходи, устойчивостта на обществените услуги и услугите от общ интерес, по-добрата институционална координация, подобряването на социалните политики (и по-специално в области като здравеопазването, развитието на умения, неравенствата и приобщаването), както и екологичния и цифровия преход (и по-специално чрез включването на екологични цели в публичните политики). Следва също така да се постави акцент върху данъчното облагане, за да се подкрепят тези реформи и преходи. ЕИСК призовава да се даде приоритет на настоящите икономически предизвикателства като жилищното настаняване, социалната закрила, разходите за живот и разходите за енергия, както и на структурните проблеми, които подкопават конкурентоспособността на ЕС, като прекомерното регулиране и дългите процедури по издаване на разрешителни. ЕИСК също така призовава националните правителства да осъществяват по-ефективно и системно инвестициите и реформите, предложени в тези СДП, чрез дългосрочно стратегическо планиране.

4.1.2. ЕИСК наблюдава разлики между държавите членки в начина, по който ЦУР са включени в СДП, и призовава Комисията и държавите членки да засилят системната комуникация и повишаването на осведомеността относно тези цели, когато предложенията за инвестиции и реформи се превръщат в конкретни действия и мерки. Това повишено обществено разбиране на ЦУР ще създаде значителни възможности за осигуряване на цялостен подход към устойчивото развитие. ЕИСК подчертава необходимостта от реформиране на европейския семестър с цел по-добро насочване и подпомагане на изпълнението на целите и подцелите на ЕС, определени например в Европейския зелен пакт, Европейския стълб на социалните права (ЕССП) и Пакта на ООН за бъдещето, приет през септември 2024 г. ([14]), и за повишаване на настоящото ниско ниво на конкурентоспособност на ЕС. ЕИСК изразява съгласие, че всеобхватните цели и ясните и амбициозни подцели за изпълнението на ЦУР ще дадат възможност за оценка в контекста на европейския семестър на това дали съществуващите политики и инвестиции са ефективни, дали водят до напредък в правилната посока и дали не са необходими допълнителни реформи и инвестиции, които след това може да бъдат препоръчани в процеса ([15]). Поради това ЕИСК също така счита, че е необходимо да се преосмисли настоящият подход за анализ на разликите, прилаган към европейския семестър.

4.1.3. Общата цел на консултацията със социалните партньори и ОГО е да се вземат решения относно насоката на социалната и икономическата политика през идните години. Темите, обсъждани в рамките на европейския семестър, са по принцип тези, които са от най-голям интерес за ОГО. От една страна, националните заинтересовани страни могат да допринесат с експертния си опит, а от друга, те също така могат да предложат важни мерки. Понастоящем, въпреки че съществуват механизми за участие, при много от тях липсва реален диалог и често не се осъществяват последващи действия по повдигнатите въпроси, което води до разочарование. ЕИСК отново призовава за структуриран процес на консултация, който да бъде законодателно регламентиран на европейско равнище, с формализирани процедури на консултация, които да са по-хармонизирани и прозрачни. Целта на тази процедура е да се гарантира, че социалните партньори и ОГО са включени при процесите на вземане на решения по системен, по-бърз, по-съществен и ефективен начин. С нея следва също така да се гарантира, че със заинтересованите страни са проведени консултации относно това как е бил използван техният принос и защо са били взети дадени решения.

4.1.4. В същото време, Комисията следва да продължи своя структурен диалог с националните социални партньори и ОГО. Комисията следва да изисква от държавите членки да предоставят подробно обобщение на консултациите със заинтересованите страни. И накрая, ЕИСК призовава реформираният принцип на партньорство да бъде включен в европейския семестър ([16]).

([14]) https://www.un.org/en/summit-of-the-future/pact-for-the-future.

([15]) Европейски дневен ред за справяне с несигурни времена — как да насочим ЕС към благополучие за всички сега и в бъдеще– MERGE (mergeproject.eu).

([16]) Подкрепа от Европейския социален фонд за социалните партньори през периода 2007—2013 г., Регламент 2021/1060, проучвателно становище на ЕИСК „Укрепване на ориентираността към резултати на политиката на сближаване след 2027 г. — предизвикателства, рискове и шансове“ (ОВ C, C/2025/2018, 30.4.2025 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2018/oj) и доклад за оценка Междинна оценка на Механизма за възстановяване и устойчивост относно кодекса на поведение относно Кодекса за поведение и дискусиите със заинтересованите страни на конференцията на Съвета на европейските общини и региони (CEOP) и публикуването на неговия документ Решение на високо равнище — местни последствия: как функционира Европейският семестър на 2 декември 2024 г.

4.2. ***Средносрочни фискално-структурни планове и нова рамка за икономическо управление на ЕС***

4.2.1. По отношение на съдържанието на настоящите планове като цяло продължават да съществуват съмнения относно това дали предложените мерки са достатъчни за посрещане на предизвикателствата, пред които са изправени държавите членки, като двойния преход, иновациите и устойчивата конкурентоспособност, както и геополитическите и структурните предизвикателства по отношение на сигурността и отбраната, стратегическата автономия, демографията, енергетиката, инфраструктурата, социалната закрила, социалното сближаване и услугите за полагане на грижи. Освен това въздействието, което основните заключения в докладите на Енрико Лета ([17]) и Марио Драги ще окажат върху новата работна програма на Комисията, според ЕИСК следва да доведе до възможността за въвеждане на промени в част от съдържанието на националните фискални и структурни планове, при условие че се спазват макроикономическите параметри, гарантиращи устойчивостта на публичните финанси в средносрочен и дългосрочен план.

4.2.2. Въпреки своя призив, а именно представителите на ОГО да имат гарантирана роля в разработването и прилагането на икономическите политики, политиките по заетостта и социалните политики, които да бъдат включени в средносрочните фискално-структурни планове ([18]), ЕИСК отбеляза, че в много държави членки на заинтересованите страни не е предоставен достъп до съдържанието на националния план, преди той да бъде представен на Комисията или преди Комисията да изпрати своята оценка на тези планове. Това е въпреки факта, че плановете осигуряват политическата опора за икономическите и фискалните политики на държавите членки, както и за приоритетните реформи и инвестиции за следващите от четири до седем години. Националните заинтересовани страни могат да допринесат със своя експертен опит и да предложат подходящи мерки, които да отразяват реалността по места. Ситуацията е още по-неблагоприятна, като се има предвид, че националната ангажираност към поетите в плановете ангажименти, един от факторите, които най-вероятно ще гарантират тяхното изпълнение, може да бъде постигната само ако политическите и социалните участници са имали възможността да участват в изготвянето им чрез официални процеси на консултации. Това трябва да бъде гарантирано в случай на активиране на общата клауза за дерогация.

4.2.3. Поради това същите заинтересовани страни и ЕИСК отново призовават Комисията да изготви регламент на ЕС относно това как социалните партньори и ОГО да се включат в процеса на европейския семестър и в рамката за икономическо управление на ЕС. В този регламент ще бъдат определени основните принципи и характеристики на процеса на участие, които следва да се спазват в процедурите на държавите членки ([19]).

4.3. ***Осъществяване на реформите и инвестициите, предвидени в националните ПВУ***

4.3.1. Що се отнася до това дали националните правителства ще могат да усвоят средствата от МВУ до 31 август 2026 г., много заинтересовани страни имат съмнения дали те ще могат да направят това напълно или правилно. Съществува риск съответните средства да бъдат използвани неефективно, в ущърб на качеството и ефективността на проектите и операциите, осъществявани с подкрепата на МВУ. Съществува риск значителни средства да бъдат загубени, ако правителствата не ускорят изпълнението на реформите и инвестициите, предвидени в ПВУ. Въпреки че е постигнат напредък в усвояването на средства и изпълнението на ПВУ, все още има спешна необходимост от ускоряване на този процес. Това се дължи по-специално на недостатъчен административен капацитет на национално и местно равнище, неефективност, проблеми с прозрачността, проблеми с управлението и липса на планиране и подходящи ресурси при изпълнението на ПВУ. Установени са и други причини за забавяне на изпълнението, като например липса на инициатива от страна на частния сектор, нереалистични крайни срокове и разпокъсана координация между държавните агенции, неспособност на малките проекти да наберат достатъчно средства, липса на ресурси и стриктни крайни срокове, водещи до забавяния поради бюрократични процедури, неадекватна подготовка на реформите, липса на консултация със заинтересованите страни, водеща до недостатъчна подготовка на реформите, липса на графици за изпълнение на проектите, както и забавяния поради продължително подготвяне на законодателните предложения и процедурите за възлагане на обществени поръчки.

([17]) Enrico Letta — Much more than a market („Много повече от пазар“) (април 2024 г.).

([18]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно ефективната координация на икономическите политики и многостранния бюджетен надзор“ и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета“ (COM(2023) 240 final — 2023/0138 (COD), „Предложение за регламент на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 1467/97 за определяне и изясняване на прилагането на процедурата при прекомерен дефицит“ (COM(2023) 241 final — 2023/0137 (CNS) и „Предложение за директива на Съвета за изменение на Директива 2011/85/ЕС относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки“ (COM(2023) 242 final — 2023/0136 (NLE) (ОВ C, C/2023/880, 8.12.2023 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/880/oj).

([19]) Становища на ЕИСК относно — *Предложения за реформи и инвестиции и тяхното прилагане в държавите членки — какво е мнението на организираното гражданско общество?* (Цикъл на европейския семестър за периода 2023—2024 г.) (ОВ C, C/2024/4054, 12.7.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4054/oj), *Препоръки на ЕИСК за солидна реформа на европейския семестър* (ОВ C 228, 29.6.2023 г., стр. 1), и *Нови правила за икономическо управление, пригодени за бъдещето* (ОВ C, C/2023/880, 8.12.2023 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/880/oj).

4.3.2. Поради това е от съществено значение с всички социални и икономически партньори да бъдат провеждани консултации и изслушвания, както и да бъде предоставена пълна публична информация и подходяща комуникация. ЕИСК призовава за подобряване на координацията, планирането и разпределението на ресурсите, за да се преодолеят забавянията, както и за опростени процедури, включително намаляване на ненужната документация и приемане на цифрови решения. Комитетът също така призовава държавите членки да предоставят достъп до обучение на административния персонал и изграждане на капацитет за подобряване на управлението на проекти и на административните процеси. Освен това ЕИСК ([20]) подчерта необходимостта от по-добра, своевременна и последователна информация относно напредъка на националните ПВУ.

4.3.3. ЕИСК настоява, че е необходима прозрачност по отношение на крайните получатели на средствата, и вече призова Комисията и националните правителства да опростят процедурите, да намалят бюрокрацията и да предоставят подкрепа за гарантиране на ефективното и навременно изпълнение на плановете. Той призовава за по-голяма прозрачност в бъдеще по отношение на крайните получатели ([21]). Държавите членки са публикували над 100 от най-големите получатели, като в някои случаи първите 10 са от публичния сектор ([22]). По-голямата прозрачност би позволила да се знае пълният списък на получателите на средства по ПВУ. Комисията следва да промени определението, което не е в регламента, а в насоките ([23]). Потокът от средства на МВУ трябва да бъде прозрачен и проследим, за да се гарантира, че тези ресурси се използват ефективно. Ние следва да хармонизираме информацията, когато работим с публични средства.

4.3.4. ЕИСК призовава следващият годишен доклад относно МВУ да включва тематичен анализ на участието на социалните партньори, ОГО, националните парламенти и местните и регионалните органи ([24]).

4.3.5. Комитетът призовава за удължаване на крайния срок за изразходване на средствата от МВУ, ако стане ясно, че неудължаването му би довело до загуба на средства ([25]). Съществува необходимост от повече гъвкавост в начина на изпълнение на националните планове. Има забавяне във времето между договарянето на МФР и официалния край на МВУ. В идеалния случай краят на МВУ следва да бъде съобразен с новата МФР, което ще даде на държавите членки повече време за извършване на планираните инвестиции и реформи. Освен това ЕИСК отбеляза, че в няколко държави членки ОГО подкрепят използването на основания на резултатите подход на МВУ за МФР и че този подход би бил приемливо решение на липсата на напредък към нашите общи цели. Той обаче следва да бъде придружен от гаранция за гъвкавост в начина, по който се прилага, и от обвързващи правила, за да се гарантира, че държавите членки играят по правилата, като се цели както привлекателност, така и възможност за прилагане. Във всеки случай, ЕИСК препоръчва избягване на ненужната централизация и допълнителни тежести за всички програми, запазване на специфичната методология, която е направила основните програми на ЕС успешни (като програмите на политиката на сближаване), и на принципа на партньорство, който гарантира правилното участие на съответните заинтересовани страни.

4.3.6. ЕИСК подчертава необходимостта от изясняване на определението на ключовите етапи и на целите, от по-добро определяне на инструментите и показателите за оценка и от гарантиране на надеждността на информацията, предоставена от държавите членки ([26]). Комитетът подчертава, че също така трябва да се съсредоточим в по-голям степен върху разработването на трансгранични проекти.

4.3.7. И накрая, той настоява, че МВУ трябва да постигне успех. ОГО очертава няколко поуки, извлечени от МВУ, които биха могли да се приложат към други финансови инструменти на ЕС. Тези поуки се отнасят до различни теми, като например административни тежести и оптимизирани процедури, участието на националните социални партньори и ОГО, гъвкавост в прилагането на инструмента и нуждата от по-добра координация, както и планирането и наблюдението на такъв инструмент.

([20]) Доклад за оценка *Междинна оценка на прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост*.

([21]) Сметна палата — Освобождаване от отговорност на Комисията за 2023 г.: изслушване на комисарите Valdis Dombrovskis и Paolo Gentiloni относно Механизма за възстановяване и устойчивост (Комисия по бюджетен контрол — Европейски парламент — 12 ноември 2024 г.)[1] Европейски парламент — The 100 largest recipients of Recovery and Resilience Facility („100-те най-големи получатели на средства по Механизма за възстановяване и укрепване“).

([22]) Европейски парламент — The 100 largest recipients of Recovery and Resilience Facility funds („100-те най-големи получатели на средства по Механизма за възстановяване и устойчивост“).

([23]) Сметна палата — Специален доклад 13/2024 (септември 2024 г.): **„Препоръка 1 — Да се осигури последователно прилагане на определението за „краен получател“**. Комисията следва да осигури общо разбиране за понятието „краен получател“ сред държавите членки и да направи необходимото за последователното му прилагане.“

([24]) В съответствие със становището на Европейския комитет на регионите ECON-VII/037 — *Междинен преглед на европейския план за възстановяване след COVID-19 (Механизъм за възстановяване и устойчивост)* (прието през октомври 2024 г.) (ОВ C, C/2024/7057, 4.12.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7057/oj.)

([25]) В съответствие със становището на Европейския комитет на регионите ECON-VII/037 относно *Междинен преглед на европейския план за възстановяване след COVID-19 (Механизъм за възстановяване и устойчивост)* (прието през октомври 2024 г.) (ОВ C, C/2024/7057, 4.12.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7057/oj).

([26]) Сметна палата — Освобождаване от отговорност на Комисията за 2023 г.: изслушване на комисарите Valdis Dombrovskis и Paolo Gentiloni относно Механизма за възстановяване и устойчивост (Комисия по бюджетен контрол — Европейски парламент — 12 ноември 2024 г.)[1] Европейски парламент — The 100 largest recipients of Recovery and Resilience Facility („100-те най-големи получатели на средства по Механизма за възстановяване и устойчивост)“.

4.4. ***Инвестициите трябва да отговорят на настоящите и бъдещите предизвикателства***

4.4.1. ЕИСК е съгласен с анализа и заключенията в доклада на Марио Драги ([27]) за това как ЕС следва да посрещне настоящите многобройни предизвикателства ([28]), като се сложи край на сериозния недостиг на инвестиции в европейската икономика през последните десетилетия и се засили устойчивата конкурентоспособност. Това обаче е още по-трудно за постигане, тъй като много държави членки трябва да намалят своите публични дефицити и нива на дълг чрез националните фискални и структурни планове, посочени в новата рамка на ЕС за макроикономическо управление. Единственият начин да направим тези цели и политики съвместими и да гарантираме, че те са адекватно финансирани, включва два аспекта. Първо, трябва да координираме по-добре националните инвестиции и да ги подсилим с насоки за европейската политика. Това изисква укрепване на европейския семестър и подобряване на начина му на функциониране. Второ, трябва да засилим капацитета на ЕС за финансиране със значително преструктуриране и увеличения в следващата МФР, като същевременно обмислим създаването на стратегически инвестиционен фонд, като дадем приоритет на финансирането на общите европейски блага и националните инвестиции, които отразяват основните европейски политически приоритети. Също така следва да увеличим капацитета на ЕИБ за финансиране чрез нова подобрена версия на специфичните програми по линия на InvestEU (като инициативата InvestAI и обявения Европейски фонд за конкурентоспособност).

4.4.2. Противоречието между необходимостта от едновременно справяне с рязкото увеличаване на инвестициите и с необходимостта от намаляване на нивата на дълга, без да се засягат неблагоприятно политиките за социално сближаване, изисква действия и по отношение на данъчните приходи. Според ЕИСК европейската икономическа политика следва да включва насоки за насърчаване на адекватно, справедливо и по-координирано данъчно облагане на равнището на ЕС, което спомага за насърчаване на икономическия растеж, което, от своя страна, може да доведе до устойчиво увеличение на публичните приходи. Освен това тези данъчни насоки следва да се адаптират към всяка държава-членка, като се вземат предвид структурата на икономиката и данъчната система, както и насърчаването на равномерното разпределение на доходите и богатството.

4.4.3. В доклада на Марио Драги се посочва, че спестяванията в ЕС, които са с 50 % по-големи от тези в САЩ, не се насочват по подходящ начин към инвестиции. Действията, необходими за завършване на изграждането на съюза на капиталовите пазари, чрез преодоляване на пречките, които възпрепятстваха това в продължение на толкова много години, вече не могат да бъдат отлагани. В същото време ЕС трябва да преразгледа и адаптира всички политики, които насърчават насочването на капитал към приоритетните инвестиционни цели на ЕС.

4.4.4. Координираните национални реформи и инвестиции също ще бъдат ключов компонент от новия компас за конкурентоспособността на ЕС. Комисията обяви създаването на нов инструмент за координация на конкурентоспособността, който да се прилага успоредно с мерките, предприети от държавите членки за постигане на общи приоритети за конкурентоспособност. Тя заяви, че подходът за съчетаване на реформи и инвестиции с цел изпълнение на приоритетите на ЕС на национално равнище, въведен в европейския семестър и в Инструмента на Европейския съюз за възстановяване — NextGenerationEU, ще бъде допълнен с координирани трансгранични и общоевропейски действия чрез инструмент за координация на конкурентоспособността. Този инструмент ще има за цел да приведе в съответствие политиките и инвестициите в промишлената и научноизследователската област на равнището на ЕС и на национално равнище и ще функционира във връзка с един рационализиран европейски семестър, съсредоточен върху реформи и инвестиции за постигането на конкурентоспособност на национално равнище. Освен това в рамките на следващата МФР прилагането на инструмента за координация на конкурентоспособността ще бъде подпомогнато от нов Фонд за конкурентоспособност. ЕИСК призовава за допълнително изясняване на това как тези инструменти са обвързани с европейския семестър, като се избягва всяка допълнителна и ненужна бюрокрация.

Брюксел, 30 април 2025 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Oliver RÖPKE

([27]) EU competitiveness: Looking ahead — European Commission (Конкурентоспособност на ЕС: поглед напред — Европейска комисия).

([28]) Предизвикателствата, свързани с това да се отговори едновременно на необходимостта от повишаване на производителността и конкурентоспособността на техните икономики, които са основни геополитически предизвикателства, да се прилага концепцията за отворена стратегическа автономност в области като сигурността и отбраната, промишлените и търговските политики, както и с това да се осъществи напредък в постигането на целите на екологичния и цифровия преход и да се засили социалното сближаване и прилагането на Европейския стълб на социалните права (ЕССП).